

Mag. Sonja Zajc

Zavod RS za šolstvo

DEVETLETKA V DRUGEM VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM OBDOBJU

Na šolah, ki so prve začele uvajati devetletke v prvem triletju, bodo v naslednjem šolskem letu izvajal nove programe v četrtem razredu. Priprave na uvajanje že potekajo, zato je pomembno, da izpostavimo tehtne novosti, ki jih prinaša devetletka v drugem triletju.

1. V četrtem razredu se fleksibilna diferenciacija uvede v zadnjem ocenjevalnem obdobju. V 4., 5., 6. in 7. razredu se pri slovenskem oziroma italijanskem jeziku v šolah z italijanskim učnim jezikom oziroma madžarskem jeziku kot prvem jeziku v dvojezčnih šolah, tujem jeziku in matematiki izvaja fleksibilna diferenciacija. V navedenih razredih se fleksibilna diferenciacija izvaja najmanj pri enem in največ pri treh predmetih. Skupno število ur predmeta, ki se izvajajo v učnih skupinah, ne sme preseči četrtnine letnega števila ur tega predmeta.
2. V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju se znanje učencev med šolskim letom ocenjuje z opisnimi in številčnimi ocenami, na koncu pouka v šolskem letu pa s številčnimi ocenami. Pri tem učitelj oceni, koliko učenec dosega standarde znanja, opredeljene v učnih načrtih, in upošteva ocene, ki jih je učenec pri predmetu prejel med šolskim letom.
3. Znanje učencev se pri vsakem predmetu oceni najmanj dvakrat v ocenjevalnem obdobju, pri čemer ne smejo biti vse ocene pridobljene na podlagi pisnih izdelkov. Ocenjevanje znanja je ugotavljanje in vrednotenje doseženega znanja.
4. S preverjanjem znanja se zbirajo informacije o tem, kako učenec razume učne vsebine. Učitelj uporablja različne načine preverjanja glede na učne vsebine in razred. Učiteljevi zapisi, pridobljeni pri preverjanju znanja, se ne smejo spremeniti v ocene.
5. Učenci v četrtem razredu se začnejo, podobno kot v drugih evropskih državah, učiti tuji jezik in sicer dve uri na teden.
6. V četrtem razredu poučuje učitelj razrednega pouka, tuji jezik in vzgojne predmete pa tudi predmetni učitelj, vendar ne več kot dva predmeta, v petem razredu učitelj razrednega

pouka, tuji jezik in vzgojne predmete pa tudi predmetni učitelj, vendar ne več kot tri predmete, v šestem razredu učitelj predmetnega pouka, lahko pa tudi učitelj razrednega pouka.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je sprejel nove učne načrte za drugo vzgojno-izobraževalno obdobje, ki upoštevajo razvojno stopnjo učencev in način učenja. V novih učnih načrtih so vgrajene sodobne učne metode in oblike poučevanja, tako da bi bil pouk bolj raznolik in zanimiv. Učni načrti so pripravljani tako, da ostaja učiteljem in učencem dovolj časa za ponavljanje in utrjevanje snovi in za pogovore ter vzpostavljanje kakovostnih medsebojnih odnosov med učiteljem in učenci.

V nadaljevanju predstavljamo bistvene značilnosti učnih načrtov za drugo triletje. Za predmeta naravoslovje in tehnika v četrtem in petem razredu ter družbo v četrtem in petem razredu sta učna načrta predstavljena ločeno.

SLOVENŠČINA

V drugem triletju je pouku slovenščine namenjenih 525 ur pouka. To je po 175 ur na leto v četrtem, petem in šestem razredu.

Učenci tvorijo (govorijo in pišejo), sprejemajo (poslušajo, berejo) in razčlenjujejo svoji starosti, sporazumevalnim in spoznavnim/domišljijским zmožnostim, izkušnjam in interesom ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila.

Delu z neumetnostnim besedilom je namenjenih 60 % ur predmeta in delu z umetnostnim besedilom 40 % ur. Ker se neumetnostna besedila sestavljajo, sprejemajo in razčlenjujejo drugače kot umetnostna, so cilji pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil navedeni ločeno.

V drugem triletju učenci poglobljajo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika iz prvega triletja. Utrjujejo svoje znanje književnega jezika (zbornega in pogovornega) in si prizadevajo govoriti knjižno v ustreznih govornih položajih.

Učitelj si prizadeva, da so učenci motivirani za vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje in govorjenje ter branje in pisanje). Učenci se zavedajo, da je govorjenje in pisanje medosebna dejavnost, pri kateri je treba upoštevati sogovorca in upoštevati govorni položaj.

Izhodišče pouka pri predmetu slovenščina je besedilo, ki je lahko umetnostno ali neumetnostno.

Pri obravnavi neumetnostnih besedil so enako zastopane in enako pomembne vse štiri sporazumevalne dejavnosti, pri delu v šoli zlasti poslušanje in govorjenje (sodelovalno učenje), deloma tudi branje kot izhodišče za ustno pomensko, pragmatično, vrednotenjsko in besedno-slovnično razčlenjevanje besedil.

Pri domačem delu naj prevladujeta branje in pisanje (z dejavnostmi pred pisanjem osnutka, med pisanjem in po njem, s prepisovanjem popravljenega besedila) in tudi kot priprava na govorni nastop.

Obravnava umetnostnih besedil tudi v drugem obdobju temelji na komunikacijskem modelu književne vzgoje.

Na stopnji poglobljanja doživetja govorno in pisno, s pomočjo risbe ali dramatizacije, poustvarjajo učenci literarno besedilo, ustvarjajo svoje, književnemu besedilu analogne domišljajske svetove ali nadgrajujejo tistega, s katerim so se srečali ob branju besedila.

Omeniti je še treba, da pisanje in govorjenje nista cilj književnega pouka, temveč metodi (sredstvi), ki naj podpirata literarnoestetsko doživetje in ga poglobljata.

Posebno skrbno oblikujemo v drugem obdobju srečanje s poezijo, saj se sicer utegne zgoditi, da se interes zanjo utopi v učenčevi za to obdobje značilni usmerjenosti v napeto zgodbo.

V drugem triletju je predvidena fleksibilna diferenciacija, to je prepletanje temeljnega in nivojskega pouka in zapisani cilji v učnem načrtu pomenijo temeljno raven.

LIKOVNA VZGOJA

V četrtem in petem razredu je v posameznem razredu po 70 ur likovne vzgoje in 35 ur v šestem razredu. Temeljna dejavnost predmeta temelji na odkrivanju učenčeve ustvarjalnosti. Predstavlja nadaljevanje in usmerjanje spontanega otroškega likovnega raziskovanja sveta, odkrivanje posebnosti likovnega izražanja in njeno nadgrajevanje ter poglobljanje posluha za likovna dela umetnikov kakor tudi uporabnih predmetov ter likovne problematike v okolju.

Pouk likovne vzgoje učenca pripravlja za sodelovanje v kulturnem življenju ožjega in širšega okolja in razumevanja sodobne vizualne komunikacije. Z učiteljevo pomočjo pri teoretičnem in praktičnem delu učenec razvija zmožnost zaznavanja, likovnega mišljenja, emocije in motorične spretnosti, vizualnega spomina ter domišljije. Učenci se seznanjajo z

različnimi likovnimi izrazili in se usposabljaajo za njihovo samostojno uporabo.

Pri načrtovanju likovnih nalog za učence učitelj išče korelacije z drugimi predmetnimi področji. Učitelj naj učencem omogoči rešiti likovno nalogo na ustvarjalen, samosvoj likovni način, primeren psihofizičnim zmožnostim in individualnemu načinu izražanja.

GLASBENA VZGOJA

Glasbena vzgoja se v drugem triletju izvaja v enotah. Določa jih urni fond, ki je v primerjavi s prvim triletjem manjši, saj je v četrtem in petem razredu 1,5 ure na teden in v šestem razredu le 1 ura na teden.

Glede na višjo raven glasbenih zmožnosti učencev ter zahtevnosti glasbenih dejavnosti in vsebin se pričakuje od učitelja nadvse premišljeno pripravo in izpeljavo enot z uporabo aktivnih oblik in metod dela.

Ciljno zastavljen učni načrt nakazuje poleg dejavnosti in razvojnih dosežkov temeljne vrste glasbenih didaktičnih vsebin, ki so med seboj povezane.

Učitelj določi glede na vrsto vsebin pevski in instrumentalni program, ki ga izpeljuje v kombinaciji metode imitacije ter dela z glasbenimi zapisi. Upošteva načelo individualizacije ter vključuje učence v petje in instrumentalno igro. Glede na didaktične vsebine izbira učitelj skladbe za poslušanje in ob zaključni povratni informaciji obogati delo z različnimi in za učence zanimivimi dejavnostmi. Učitelj naj spodbuja ustvarjalno izražanje ob glasbi, ki ga povezuje z likovno, besedno ali gibalno plesno dejavnostjo.

V drugem triletju učitelj podaja učencem bistvene teoretične pojme, zakonitosti in informacije o glasbeni kulturi le ob glasbenih izkušnjah. Pri tem je pozoren, da ne preide v teoriziranje in verbalne razlage.

V tem obdobju splošne glasbene vzgoje se razvija tudi učenčeva sposobnost analitične zaznave med tonskimi odnosi, trajanji in višinami, kar vpliva na kakovostno raven njegovega ritmičnega, melodičnega in harmonskega posluha.

ŠPORTNA VZGOJA

V drugem obdobju so športni vzgoji v predmetniku namenjene tri ure na teden, pet športnih dni v vsakem razredu in letna ter zimska šola v naravi. Posamezne športe lahko učenci poglobljajo tudi v interesnih dejavnostih in drugih oblikah razširjenega programa.

V drugem obdobju učenci usvojijo določen obseg temeljnih športnih znanj s področja atletike, gimnastike, plesa in športnih iger. Vsi učenci naj se naučijo plavati.

Učitelj daje velik poudarek ustrezni izbiri vsebin, zda bi optimalno razvija gibalne sposobnosti ter usvojil številna in raznovrstna nova športna znanja. Tudi v drugem obdobju igra še vedno ostaja kot nujni del vsake vadbene ure. Učitelj naj v posamezne dele učne ure vključuje tudi glasbo, spodbuja gibalno izražanje, imitiranje in ustvarjalnost ter uporablja številne in raznovrstne pripomočke.

Učni načrt je osnova za učiteljevo načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela. Pri tem naj upošteva posebnosti šole in učencev, ki jih poučuje. Cilji v učnem načrtu so razčlenjeni v štiri skupine, ki opredeljujejo, katere gibalne sposobnosti naj si učenci razvijajo, katera praktična in teoretična znanja naj pridobijo ter kakšna stališča, navade in načine ravnanja naj si oblikujejo.

Program športne vzgoje v drugem obdobju naj ne bo usmerjen le storilnostno, temveč tudi že k razumskemu dojemanju športa kot pomembne vrednote zdravega življenja.

MATEMATIKA

Predmetnik opredeli v četrtem razredu 5 ur matematike tedensko in v petem ter šestem razredu 4 ure na teden.

Učni načrt je razdeljen na posamezne teme, kot so: geometrija in merjenje, aritmetika in algebra ter obdelava podatkov. Obseg ur po sklopih je v posameznih razredih različen in le orientacijski. V petem razredu je dodana še tema logika in jezik v obsegu 8 ur. V učnem načrtu so opredeljene tudi nerazporejene ure, ki so lahko namenjene ponavljanju in utrjevanju znanja.

Cilji se pri temah iz razreda v razred bogatijo in

zahtevnost nalog se povečuje.

Obdelava podatkov ni več nova matematična vsebina. V četrtem razredu je pri tem sklopu predvsem ponovitev in utrditev ciljev iz prvega triletja, v petem razredu učenec že zna poiskati podatke v preprosti preglednici, vpisati podatke ter razbrati podatke iz diagrama.

Učenec ob koncu drugega obdobja zanesljivo uporablja računske operacije v množici naravnih števil do milijon. Enačbe rešuje s premislekom, z diagramom in s preglednico. Učni načrt predpisuje poznavanje preprostih geometrijskih transformacij, geometrijskih oblik in merjenja.

V učnem načrtu so zapisani tudi temeljni standardi znanja drugega obdobja in potrebna didaktična sredstva. Za vsak razred so opredeljeni minimalni in temeljni standardi znanja.

Predstavljene glavne značilnosti učnih načrtov so le okvir sprememb, ki jih bomo morali sprejeti in izvajati.

Učiteljevo temeljito poznavanje vseh učnih načrtov v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju bo prvi pogoj za načrtovanje, oblikovanje letne in sprotne priprave na pouk. Na realizacijo ciljev in izbiro ustreznih vsebin pa bo vplivala njegova strokovna usposobljenost in fleksibilnost pri izbiri didaktično metodičnih postopkih.

VIRI

- Učni načrt Slovenščina, MŠŠ, 1998
- Učni načrt Matematika, MŠŠ, 1998
- Učni načrt Likovna vzgoja, MŠŠ, 2001
- Učni načrt Glasbena vzgoja, MŠŠ, 1998
- Učni načrt Športna vzgoja, MŠŠ, 1998
- Predmetnik devetletne OŠ, 1998

